

Pole midagi ümber jutustada

Rahvusoper Estonia „Kabaree“ pole seost ühiskonnas toimuvaga.

ARVUSTUS
Gregor Kulla
helilooja ja kriitik

Mina olen kurikuulsa Z-põlvkonna esindaja, seega soovitan lugeda minu mõtteid turvalisest kaugusest. Et vajaduse korral saaks pilgu kiiresti ära keerata ja read unustusse pühkida. Annan endast parima, et tõlgendada „Kabaree“ ka laiemalt kui oma põlvkonna vaateväljalt, kuid täit kätte ei anna, sest mida pole kogunud, sellest ei anna kõnelda. Objektivsusesse ma samuti ei usu.

Ma polnud kabareega kuigi kursis (ega suur fänn), niiis püüdsin end temasse sisse uuristada, et võimalikud eelarvamused prilliklaasilt minema laabata. Osati see ka õnnestus. Alustuseks lugesin pisut Christopher Isherwoodi kohta, kelle poolautobiograafilistel jutustustel „Berliini lood“ kõnealune muusikal põhineb. Küll valmis neist esmalt John van Druteni näidend „Ma olen kaamera“, mille õigused ostis 20. sajandi mõjukaim produtsent Harold Prince, muu hulgas Isherwoodi raamatu eesmärgiga tuua lavale muusikal. Nii ka juhtus – 1966. aastal esietendus Broadwayl muusikal „Kabaree“.

Muusikalide kuldajastu?

Isherwood on kirjeldanud Berliini veedetud aega kui „ekstaasi, sentimentaalsuse, muretsemise, lootuse ja kella vaatamise perioodi“. Ta võttis agaralt osa linna džässiajastu kabareedest ja kippus seiklema alaealiste mees-sekstöötajatega ajal, kui fašism tugevdas haaret ümber Saksamaa kõri. Selmet keskenduda oma homoerootilistele randevuudele, asetab ta teose keskmesse Sally Bowlesi, kes on tema sõber ja korterikaaslane Jean Ross, 20-aastane inglane, kes põletab küünalt mõlemast otsast ja laulab (küll kehvasti) ühes paljudest juudi juhitud kabareedest. 1972. aastal valmis „Kabaree“ (Bob Fosse) kultuslik linatöös, millesse on ühtlasi sisse toodud Cliffi biseksuaalsus. Muusikal (ega näidendites) seda ei julgetud teha. 1972. aasta ja filmi mängib üht pearolli biseksuaalne mees!

Kaheksa aasta eest ilmunud Playbilli artiklis kuulutati, et me elame muusikalide kuldajastul. Seda toetas kolme aasta eest BBC kultuurirubriigis ilmunud artikkel, mis kõneles taas muusikalide kuld-

Muusikali pealkiri oli küll „Kabaree“, kuid tegu oli üksnes raamatu kaantega. Sisu oli kui kehvasti kokkuõmmeldud lapitekk. Ei päästnud ka Priit Võigemasti Konferansjee.

Fotod: Siim Vahur

„Kabaree“ MUUSIKAL

John Kanderi muusikal

Lavastaja AnnaKarin Hirdwall

Dirigent Kaspar Mänd

Osades Emcee/konferansjee – Priit Võigemast (külalisenä), Kaarel Targo (Must Kast); Sally – Hanna-Liina Vösa (külalisenä), Piret Krumm (külalisenä); Cliff – Kaarel Targo (Must Kast), Kalle Sepp (külalisenä); preili Schneider – Juuli Lill, Katrin Karisma (külalisenä); härra Schultz – Jassi Zahharov, Mart Laur; preili Kost – Karis Trass, Kadri Nirgi; Ernst Ludvig – Mart Madiste, Jaak Jõekallas

Kaasa teevad rahvusoperi koor ja orkester ning tantsijad nii rahvusballetist kui ka vabakutselistest ridadest.

Esietendus 9. veebruaril rahvusoperis Estonia.

ajastust. Neid võib aina enam kohata nii televisioonis, kinos, saalis kui ka lavadel. Küll aga on sõna „muusikal“ paljudelole sitamaiguga ja viimasel ajal väldib Hollywood selle kasutamist muusikal(film)ide eelkajastuses.

Estoniasse minnes ootasid ma näha-kuulda midagi ühiskondlikult mõjusat: puudutab ju „Kabaree“ üsna aktuaalseid teemasid (sõda, süvenev sallimatus LGBT+-kogukonna vastu, kerkiv hirm jms). Aga ka mitte midagi liiga üllatavat: ma lähen ikkagi rahvusoperis Estoniasse. Küll aga huvitas mind, kas ja kuidas on muu-

Katrin Karisma tegi rolli, millele sai kaasa elada, ja Jassi Zahharov laulis nii hästi, et kuku või uppi.

sikalizänriga ümber käidud – see lubab teatraalsusel (liialdusel) gaasi põhja vajutada.

Efektne stsenaarium

„Kabaree“ stsenaarium oli efektne ja ka nn kabareekostüümid mõjusid nüüdisaegselt. Midagi, mida võiks näha mõnel sündmusel klubis Hungri (Tallinna LGBT+-klubi) või mida võis kohata Sveta baaris. Muusikalised numbrid mind aga suurt ei haaranud – nende visuaalne ega heliline jõud ei ulatunud minuni. Võib-olla seetõttu, et istusin rõdul (neljas rida). Jäin tantsijaid vaatama (need kehad...), kuid

koreograafia mattus lavamüra. See oli valdavalt tagaplaanil ega polnud väljavalgustatud. Jällegi – istusin rõdul. Orkestriaugust kõlavedenes viperusteta ja soolod toimusid konarusteta. Mugav oli kuulata ja sujuv vaadata.

Vaheajal kirjutasin märkimusse, et seost tänapäevaga (või kabareega) annab otsida. Ka head meelelahutust oli mul keeruline leida. 1972. aasta menüü vaadates oli kogu aeg muie suul, sest see oli ülekrutitud, *camp*, täis liialdust ja kväär. Seda oli küllaga ka Berliini koomilises ooperis etendunud Offenbachi ooperis „Orpheus allilmas“, mis taastas mu usu ooperisse. Et mina, küünik, võin ooperis naerda. Kärbskestüümidel olid nokud, üks kärbsed imes Eurydikel lahti, koreograafia tõi ihule külmavärinad ja kogu asi oli nii absurdne ja kväär, et mina ei saanud aru, on see ikka ooper. Miks ooper siinmaal inimesi hirmutab ja kopitab?

Kaks tugevat rolli

Lavastaja on kirjutanud, et selle lavastusega tahab ta rääkida sellest, kuidas inimesi mõjutab hirm ja kuidas kujuneme sellisteks nagu

oleme. Preili Schneiderit hirmutas üks nats, kes ütles, et ärgu ta abiellugu oma kihlatuga, sest too pole sakslane, ja siis proua Schneider ei abiellunudki. Sally ei põgenenud Ameerikasse, sest ta tahtis Berliinis oma karjääri jätkata. Tegi abordi, sest...? Sest Cliff on biseksuaal? Cliffi biseksuaalsus väljendus ühes lauses, ülejäänud ajast muretses ta Sally kõhubeebi eest rohkem kui Sally ise. Cliffi kvääriini oleks saanud lüpsa igategedid, sõjateema oleks praegusesse pilti kui valatud, sallimatuse katk käega katsutav. Selle asemel jutustatakse keskpärane lugu „inimeseks kujunemisest“, millele on kui kohuse korras liidetud natsitervitus, haakrist, Hitleri kõne ja koonduslaagrite ohvrite kehale tätoveeritud numbrid. See mõjus nii loosunglikult, et minu kõrvalt istuti vait ja laksutati keelt. Lõpuni ma ta vaatasin ja sedagi Katrin Karisma ja Jassi Zahharovi jõul. Karisma tegi rolli, millele sai kaasa elada, ja Jassi laulis lihtsalt nii hästi, et kuku või uppi.

„Kabaree“ oli nagu keedukartul, mida ei tule kunagi pähe süüa.

Ilmetu lavastus

„Kabaree“ oli nagu keedukartul, mida ei tule kunagi pähe süüa. Vabariigi aastapäeval või

jõuludel tuleb, aga siis läheb meelest taldrikule tõsta. Laval olid mehed kontsades – see oligi üksnes kui (hetero)mehed kontsades. Lavastuse õhkkond sarnanes gentrifitseerunud LGBT+-klubiga, milles soojendavad pukki kontoritädid ja -onud, kes ütlevad, et nad ei näe nahavärvi ja geid on nii *cool*id. See oli konventsionaalne muusikal, mis ei kasuta ära ega avarda žanripiire ning millel puudub seotus ühiskonnas toimuvaga.

Mina ei teadnud varem kuigi palju kabareest ja paistis, et ega vist teadnud lavastusmeeskondki. Pealkiri oli küll „Kabaree“, kuid tegu oli üksnes raamatu kaantega. Sisu oli kui kehvasti kokkuõmmeldud lapitekk.

Muusikalil on võimalik utreerida, kommenteerida, üldistada. See võiks olla ühiskondlikult tabav ja puudutada eri sihtgruppe: see on üüratult kallis tootmine. Selmet toodi Estonias lavale tükk, mis on nii turvaline, et ilmetu. Ma ei taha kõnelda oma põlvkonna eest, aga ma tõesti ei kujuta ette, et keegi minu tutvusringkonnast (ealiselt mitmekülgne) midagi sellist vaatama läheks. Uus maja nõuaks ikka korralikku tuulutust. Praegune kunstiline tase on minu arvates keskpärane. ●